

Nová koncepce ozbrojených sil budoucnosti *(Řešení změn vyplývajících z postupující revoluce ve vojenských záležitostech)*

Cílem následujícího článku (analýzy) je porozumět přizpůsobení nových technologií podporovaných novými operačními a organizačními změnami, které nakonec vyústí ve zlepšení schopností vybraných oblastí vedení bojové činnosti. Tato inovace je základem, který vychází z podstaty revoluce ve vojenských záležitostech.

Události posledních let ukazují řadu případů, kdy ozbrojené síly demokratických států musely být připraveny čelit široké škále potenciálních protivníků a provést rozmanité mise v rozsahu od bojového zasazení po mírové operace a splnit úkoly záchranných operací při přírodních a jiných nepředvídaných katastrofách. V nedaleké budoucnosti vojenské síly budou stát tvář v tvář novému, a zřejmě ještě i rozmanitějšímu poslání. V tomto ohledu se nyní vyvíjejí dva hlavní trendy v oblasti provedení úspěšných vojenských a jiných operací v 21. století.

Prvním trendem je obrovská exploze nových technologií pro civilní, jakož i vojenské využití. Jejich schopnosti pro oblast vojenství dnes nebyly dobře doceněny. Zvláště to, že potenciální protivníci v závislosti na svých ekonomických výsledcích a úvěrové ceně, budou způsobilí koupit významné schopnosti od globálního obchodu, který disponuje ohromným rozsahem těchto současných a nebezpečných technologií. Jde o zdokonalené letecké, námořní a pozemní zbraňové systémy založené na využití vzdušného (kosmického) prostoru, technologie dvojího použití, které mohou být uplatněny k podpoře výroby zbraní hromadného ničení a propracované komunikační a informační řídicí systémy.

Druhým trendem je výzva zdrojů. Tento směr zohledňuje propojení budoucích vojenských rozpočtů (na jedné straně zmenšování obslužnosti a na druhé straně expanzi uplatnění ozbrojených složek) s požadavkem na takové síly, jež se budou muset postavit narůstajícím problémům měnicího se světa. Efektivně reagovat na současné i budoucí výzvy trvalého omezení vojenských výdajů je proces vyžadující zkoumat vojenské inovace v historické souvislosti stejně jako kontextu budoucnosti v konfrontaci širokého rozsahu vojenských misí a potenciálních protivníků s výběrem nejmodernějších zbraní a způsobů jejich využití.

Z historického pohledu se podmínky pro revoluci ve vojenství zpravidla vyskytují při začleňování nových technologií do vojenských systémů v kombinaci s inovací operačních koncepcí a organizačních přizpůsobení s tím, že se podstatně zároveň mění i význam a uplatnění vedení vojenských operací. V diskusích o této problematice je nutné porozumět zejména tomu, že procesy vojenských revolučních změn nevyžadují okamžitá řešení s uplatněním prudkých zvratů.

Poslední revoluce ve vojenství se nezdá odehrávat po dlouhá desetiletí. Příklady těchto revolucí ve 20. století zahrnují zavedení strategického bombardování, bleskovou

válku, nasazení letounů - nosičů, vedení dynamické bojové činnosti současně na zemi a ve vzduchu s překonáváním vodních překážek z chodu, jakož i snaha o využití kosmického prostoru pro vojenské účely a použití strategických mezikontinentálních nukleárních zbraní.

Všechny druhy ozbrojených sil mají vizi budoucnosti, která určuje jejich poslání, nutnost nových technologií, přesně stanovenou organizaci struktur ozbrojených sil pro vedení vojenských operací. Snaha o vybudování vzorně učebnicově poučné koncepce kopírující revoluci ve vojenských záležitostech, je dobře patrná ve **společné vizi 2010** (Joint Vision 2010), kterou připravil náčelník spojených štábů USA pro všechny druhy ozbrojených sil. Jedná se o koncepční schéma velení vojskům v rozvíjení jejich specifických možností ve spojení s ostatními ozbrojenými silami. Tradiční koncepce pro manévr, úder, ochranu a logistiku budou odrazovým můstkem nových technologických postupů a informační nadřazenosti. Tyto koncepce vycházejí z toho, že:

- **Dominance role manévru** spočívá v multidimenzionální aplikaci informačních technologií pro přípravu a vedení vojenských střetnutí, v postavení schopností širokého rozvinutí a pohyblivosti ve spojení pozemních, leteckých, námořních a kosmických sil dokončit přidělené operační úkoly.

- **Přesnost úderu** je schopnost umožňující silám zamířit cíl nebo objekt, zajistit spolehlivé velení a kontrolu, vytvářet požadované výsledky, stanovit úroveň úspěchu a zajistit sladění flexibilitnosti s přesností je-li to požadováno.

- **Úplná ochrana prostoru bojové činnosti** umožňuje silám dosahovat volný pohyb během akce, při rozvíjení a manévru v boji, i když s podmínkou víceúčelové obrany pro síly a schopnosti ve všech úrovních.

- **Soustředěná logistika** splývá s informacemi a logistikou přesunů technologií s cílem opatřit rychle krizové odezvy, sledovat a vybírat postupy a souběžně organizovat podporu ve strategické, operační a taktické rovině [1].

Ve vojenské odborné literatuře se všeobecně soudí, že základní hypotézou pro dnešní postupující revoluci ve vojenských záležitostech je **změna podstaty vedení bojové činnosti**, kterou s sebou přinesla aplikace nových technologií okolo jejich inovací v kombinaci se změnami ve vojenské doktríně a operačních a organizačních koncepcích. Od základu se v důsledku toho mění charakter a propojení vojenských činností. Takto pojetá proměnlivost ve vojenství je nyní rozhodující událostí a ten kdo jí porozumí a již dnes se chopí příležitosti, bude užívat přednosti tohoto rozhodnutí v budoucích bojích.

Vojenští teoretikové již dříve zaznamenali, že historické proměnlivosti (diskontinuity) ve světě v propojení s vedením boje, působily na příchod nových technologií a zbraňových systémů. V bývalé sovětské vojenské teorii se nazývaly tyto proměnlivosti „vojensko-technickou revolucí“. V poslední době analytikové ve Spojených státech začali s prosazováním názvu, který má v doslovném překladu následující slovní podobu: **revoluce ve vojenských záležitostech** (Revolution in Military Affairs, RMA). Tato změna v terminologii míní zachytit podle amerických odborníků technické dimenze vojenských organizací a činností, které v souhrnu opatřují rozsáhlou část všezahrnujících vojenských schopností.

V naší odborné vojenské literatuře se často uplatňuje pojem „revoluce ve vojenství“ [2]. Vojenství „představuje souhrnný termín, který v širokém smyslu zahrnuje všechny otázky vojenské teorie a praxe spojené s výstavbou, přípravou a činností ozbrojených sil státu v době míru i v době války a také s přípravou obyvatelstva státu na válku“ [3]. Z obsahu uvedené definice je patrné, že pojem „vojenství“ by snad mohl být

pravděpodobně pro uvedenou terminologii též akceptovatelný, ovšem z hlediska obecné představy by bylo vhodnější, aby obsah pojmu byl určen formou, jež odráží a zachycuje podstatné vlastnosti revoluce vojenských záležitostí (věcí), a proto se osobně domnívám, že bude pravděpodobně účelnější a vhodnější v odborných textech aplikovat výše uvedený překlad.

Vraťme se ale opět k již zmíněné historické proměnlivosti. Její objasnění totiž může pomoci naznačit podstatu revoluce ve vojenských záležitostech. Celou historií se prolíná množství takových revolucí. Stíelný prach vyrobený na samém začátku revoluce přetvořil v západním světě jak pozemní, tak námořní síly. V prostředí 18. století industrializace zrevolucionizovala vedení boje kvůli železnici, telegrafu, výbušnému motoru, zavedení hlavních stíelných zbraní a bojových křižníků. Ještě nedávno vedlo prosazení mechanizace do způsobů vedení boje v průběhu meziválečného období k rozvinutí bleskové války, způsobilo mocný vzestup letectví, rozvoj vedení bojové činnosti souběžně na souši, moři i ve vzduchu a zavedení strategického bombardování.

Technologie spojované s těmito revolucemi změnily nejenom přesuny, komunikaci (spojení) a vedení bojové činnosti, ale také stejně dobře celou společnost. Například revoluce v dopravě změnila prostřednictvím komunikačních sítí ekonomiku států a dovolila vojenským silám manévrovat rychleji a na větší vzdálenosti. Nicméně tyto změny vytvořily nové mnohonásobné operační a strategické cíle a úkoly. Běžně jsou tyto revoluce charakterizovány jako „vojensko-společenské revoluce“ (social-military revolutions).

Potřebujeme pečlivé analýzy nových operačních koncepcí a nových uspořádání, které mohou nejlépe pomoci realizovat možnosti těchto nových systémů a technologií. Dosáhnout takovou úroveň analýz znamená začít s vyhodnocením historických a geostrategických souvislostí, v nichž se revoluce ve vojenských záležitostech může rozvinout. Jde zejména o otázky:

Co motivovalo minulé změny ve vedení bojové činnosti? Jaké můžeme mít příští protivníky? Co bude jejich politickými a vojenskými cíli? Pro co se rozhodnout, abychom se zorganizovali a vybavili vojensky k dosažení těchto cílů? Jaké to může mít dopady na vedení bojové činnosti? Odpovědi na tyto otázky indikuje rozpoznávání nových oblastí vedení bojové činnosti revoluce ve vojenských záležitostech. Zpětně pomohou odhalit, jaké nové vojenské schopnosti k tomu budeme potřebovat.

Ačkoli si myslíme, že jsme se nyní postavili na startovní čáru dlouhého období, ve kterém se rýsuje nová tvář revoluce ve vojenských záležitostech, nemůžeme si být jisti, kdy začne přechodné stadium, jak to dlouho může trvat, než se objeví noví protivníci (pokud není pravda, že již existují), nebo jaké mohou být vyvinuty nové druhy vedení bojové činnosti, a to se zde nezmiňuji množství jiných klíčových otázek. Stručně řečeno, chybí naprosté pochopení šíře, tempa a důsledků této možné revoluce ve vojenských záležitostech [4].

Ze znalosti obdobných historických situací vyplývá, že lze dělat účinná a platná opatření i v této první etapě. Ještě v průběhu respektive okamžitě po ukončení první světové války někteří vojenští teoretikové, např. plukovník britské armády J. F. C. Fuller a major Earl Ellis, příslušník námořní pěchoty Spojených států, vytvořili základy budoucích ozbrojených střetnutí a tzv. *vícerozměrného vedení operací*. Tyto koncepce se objevily ve skutečnosti desítky let před možností vzniku zmíněných systémů, a to v době, kdy zájmy politických kruhů příští války nebyly ani definovány.

Spisovatelé science fiction se velice intenzivně zajímají o vedení budoucích bojových operací, příští technologie. Snad se zdá, že jejich systémy jsou jen dobovou fantazií, ale nesmíme zapomínat, že včerejší fikce se staly již v mnoha případech realitou. To by mělo být zvláště poučné při zkoumání vojenských odborných otázek 21. století. Vojenští tvůrčí pracovníci musí být schopni vidět perspektivní obraz vedení bojové činnosti, který se stane podstatou budoucích bojových operací, a již dnes v tomto ohledu připravovat podporu pro budoucí rozhodnutí.

Dosažení analytického pokroku vyžaduje diskuse k těmto otázkám v konfrontaci s mnohými definicemi a zkonstatělostmi. Jako vhodné se jeví umožnit polemizovat o těchto otázkách, a tím se i zdokonalovat na stránkách vojenského odborného tisku. To je naděje, která takovou diskusi za poznáním nových idejí bude usnadňovat a povzbuzovat. Objevy procesů, které obsahují nová řešení, však vyžadují širší a hlubší analýzy. A v tomto duchu nabízí toto pojednání poznatky o revoluci ve vojenských záležitostech a jejich důsledcích.

Poučení z minulých revolucí ve vojenských záležitostech

Revoluce ve vojenských záležitostech měly různé zdroje, ale ne všechny byly původu čistě technologického. I společenské změny přispívaly k revolucím v např. během válek francouzské revoluce a napoleonské éry, pro něž bylo příznačné širší národní vyzbrojování. Na rozdíl od technologicky založených vojenských revolucí tohoto století, uvolňujícím faktorem byly rozličné vědecké disciplíny. V průběhu první světové války to byla chemie a později fyzika. V této válce střelného prachu, mechanických střelných zbraní se zvýšeným účinkem a dosahem, osud mnoha bitev rozhodla palebná síla. Fyzika přispěla k létání, zavedení radaru, vytvoření jaderných zbraní na konci druhé světové války.

Ve čtyřicátých a padesátých letech se staly příčinou revoluce ve vojenství speciální technologie, vyvíjené jako samostatný systém (single system), např. nukleární štěpení. Dnešní postupující revoluce ve vojenských záležitostech ale není ani kombinovaný, ani samostatný systém. Na základě současného výzkumu se předpokládá, že jde o integrovaný systém revoluce. Analýzy naznačují rychlý vývoj nových technologií vedoucích k rozvinutí pokročilých alternativních systémů. Tyto soubory, propojené s jejich doprovázejícími operačními a organizačními koncepcemi, se stanou integrovanými systémy. V porovnání s výzkumy meziválečného období, tyto systémy systémů přiblíží budoucí cíl na základě získání výhody kumulace efektu vybraných schopností v jisté době.

Za druhé světové války se každá nová forma vedení operací vyvíjela ve svém prostředí a jenom příležitostně působily v kooperaci s ostatními. V současné revoluci ve vojenských záležitostech bude tím podstatným využít vzájemného působení nových systémů.

Které technologie a systémy umožní, ale samy nevyvolají, vojenskou revoluci? Minulé vojenské revoluce byly řízeny požadavkem zavádět změny motivované potřebami armády, a tím zpravidla překonat omezení existující praxe. Byly to strategické, operační a taktické požadavky, které určovaly, jak byly změny přijaty a byly upotřebeny. Bez nich může převládat stagnace i ve státech s bohatými technologiemi a revolučními aspekty.

Příkladem tohoto principu je revoluce střelného prachu šestnáctého a sedmnáctého století. V Evropě palné zbraně od základu změnily obsah všech oblastí vedení bojové činnosti - manévr v boji, obklíčení a ničení nepřítele, jakož i námořní operace. Čína vyvinula střelný prach, palné zbraně o století dříve než Evropa, ale jejich praktické uplatnění stagnovalo. Do značné míry to bylo proto, že její obrovská populace umožňovala překonat jakékoli pozemní nebo námořní ohrožení využitím naprosté převahy lidského potenciálu.

Menší asijské státy, na rozdíl od Číny, zaváděly významné inovace. V 16. století Japonsko usilovalo o získání dominantní postavení ve vybavenosti palnými zbraněmi. Korea v 1590 reagovala na hrozbu znovu sjednoceného Japonska vybudováním silného loďstva, vyzbrojením galér kanony, které podstatně přispěly k porážce tří po sobě jdoucích japonských invazí.

Co se týče vedení bojové činnosti, byli to pouze Němci, kteří v roce 1940 použili tanky, radiostanice a letadla novým, mobilním způsobem, ačkoli všechny podstatné technologie měli od konce první světové války k dispozici i ostatní. Tato situace byla způsobena částečně i tím, že Německo mělo strategickou „vizi“, vycházející z „ohrožení“ od okolního nepřítele. Problém vedl k operačnímu požadavku navrhnout útočné operace směřující k rychlé porážce nepřátelských států, se zvýrazněním ofenzivy diktované taktickými požadavky na mobilnost, palbu a ochranu.

Německo soustředilo pěchotu, tanky a dělostřelectvo do vysoce mobilních divízi a doplnilo vedení bojové činnosti o leteckou podporu. Francie a Británie vázané zkostnatělými teoriemi obranných strategií a operačními koncepcemi žádné inovace neprovedly, a tak na své zaostávání doplatily v květnu 1940.

Z minulé revoluce ve vojenství je patrné ještě jedno poučení pro současnost. Mnoho klíčových systémů použito v civilních aplikacích desítky let před významnými změnami boje, anebo se využívaly nějakým způsobem pro armádu. Železnice například začala přepravovat zboží v r. 1830, ale pouze pruská armáda 1860 vedená Helmutem von Moltkem, ji použila k usnadnění realizace složitých mobilizačních plánů. Železnice přinesla významné operační výhody v období přípravy a počátku vedení kampaní. Tanky, radiostanice a přímá podpora letadel byly zasazeny již v první světové válce, ale jejich pravý potenciál se nerealizoval, dokud nebyl dán impuls v podobě nové organizační a operační koncepce kolem roku 1930.

Rovněž uskutečnění revolučních operačních a organizačních koncepcí v dnešní revoluci ve vojenských záležitostech může vyžadovat dlouhý čas, i když nejvíce klíčových systémů již je pravděpodobně ve výzkumu nebo jsou i použity v boji. Je potřeba zřejmě začít neprodleně uvažovat o podobě vedení bojové činnosti roku 2025, aby se realizovala revoluce ve vojenských záležitostech na předstihujících schématech.

Budoucí protivníci

Musíme pochopit a poznat rozsah a ohromné účinky revoluce ve vojenských záležitostech, včetně potenciálu budoucích protivníků. Hrozby a zranitelnost (slabá místa) možných konkurentů by se měly zřetelně zohlednit v základních modelech revoluce ve vojenských záležitostech.

Výslovně zdůrazňuji, že jde o diskusi o potenciálních vojenských soupeřích - nikoli politických a ekonomických konkurentech, ačkoliv politika a ekonomie jsou propojené faktory. Nepřetržitý vývoj a stanovení alternativního řešení budoucích událostí - projektování podstaty budoucích protistojících stran, jejich struktury sil a způsobů vedení operací - je vzdáleně exaktní vědě. Události posledních pěti let jsou určitým indikátorem, ale současné předpovědi budoucnosti se setkávají jen s marginálními úspěchy.

I když tedy není možné exaktně stanovit kdo, kdy, z jakých příčin a s jakými důsledky se stane konkurentem (protivníkem) za dejme tomu 27 let, přece je vhodné se těmito otázkami zabývat již dnes, za účelem imaginárního vyhodnocení možných protivníků nebo států, ohrožení národních bezpečnostních zájmů. Historie poskytuje mnoho příkladů kdy potenciální soupeři nejprve rychle prosadili své zájmy proti regionálním soupeřům, a potom i vůči protivníkům v globálním měřítku. Japonsko a Německo v druhé světové válce jsou právě takovými příklady. Bylo by přezíráním historie, že je nepravděpodobné předvídat sobě rovnocenného soupeře v následujících 25 letech.

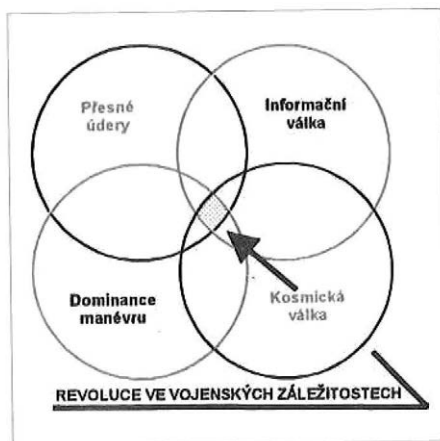
Vedle předpokladu, že se objeví eventuální rovnocenný protivník, není nejdůležitější otázkou kdo jím konkrétně bude, ale jaké bude mít pravděpodobné vlastnosti. Přední světoví experti, kteří analyzují a vyhodnocují podstatu budoucího soupeření, nabízejí zajímavé pohledy na problém, jaké budou názory a myšlenky budoucích potenciálních protivníků.

Nové oblasti vedení bojové činnosti

Dnešní revoluce ve vojenských záležitostech pravděpodobně náleží k období, které zahrnuje objevení rozmanitých nových oblastí vedení bojové činnosti. Vedení bojové činnosti je forma boje se specifickými vojenskými cíli. Vedení bojové činnosti je charakterizované sdružováním (svazky) jednotlivých sil nebo systémů. Příklady oblastí vedení bojové činnosti, které se objevily v meziválečné éře, jsou: zasazení obrněných jednotek, využití letadlových lodí, operace současně vedené na souši, moři a vzdušném prostoru a strategické bombardování.

Vojenští odborníci identifikují čtyři potenciálně nové oblasti vedení bojové činnosti: vedení přesných a hlubokých úderů, vedení informační války, dominance manévru a vedení kosmické války. Tyto oblasti jsou hlavními součástmi probíhající revoluce ve vojenských záležitostech. Postavení revoluce ve vojenských záležitostech s přihlédnutím k právě uvedeným oblastem vedení bojové činnosti ukazuje následující schéma.

Ze čtyř nosných oblastí vedení bojové činnosti je konceptuálně nejrozvinutější přesný úder, ačkoli i zde zůstává ještě dořešit několik problémů. Mnoho práce již bylo uděláno v oblasti vedení informační války. Analýzy pro dominanci manévru a kosmické vedení bojové činnosti právě začaly. Tyto dvě poslední oblasti vedení bojové činnosti, patří pravděpodobně k těm, jež mají být přivedeny na vyšší stupeň dokonalosti v dlouhodobých horizontech, a tudíž nemusí být bezpodmínečně plně rozvinuté v blízké budoucnosti.

Schéma

Zabývali se otázkou jak vybavit pozemní jednotky vrtulníky, aby se mohly rychle rozvinout do bojové sestavy v krizích, čímž by mohla být využita jejich výhoda mobility v prospěch průlomu, průzkumu, pronásledování a zasazení do akcí, kde hrozí nebezpečí z prodlení. Podarila se letecká část zkoušek. Nicméně představitelé pozemních sil by raději vrtulník jako součást kombinované výzbroje pozemních jednotek, než jako základ pro autonomní zasazení vrtulníků k vzdušnému napadení, což se stalo osudným ve Vietnamu. Bezbrannost vrtulníků v podmínkách účinné protivzdušné obrany a převaha existující doktríny prosazující význam obrněných sil a pěchoty, to všechno přispělo k výsledku vietnamské války.

Krátkodobé technologické a doktrinární bariéry (nezdary) výrazně nesníží základní význam nových oblastí vedení bojové činnosti. Některé koncepce vedení bojové činnosti byly neúspěšné, nicméně se uplatnily v jiných náhradních aplikacích, které překonaly technologické nebo doktrinární nesnáze.

■ Přesné údery

První oblastí vedení bojové činnosti příští revoluce ve vojenských záležitostech je přesnost úderu. Vývoj a rozvinutí takových systémů se datuje přibližně od roku 1970. Schopnost přesného úderu v průběhu posledního období studené války ve skutečnosti přivedla bývalou Varšavskou smlouvu do technologického stínu a působila jí velké starosti.

Přesný úder v kontextu nastávající revoluce ve vojenských záležitostech rozvíjí předchůdce strategicko-operačního principu úderu proti silám v hloubce (follow-on forces attack, FOFA) a spojení dělostřeleckého nebo leteckého bombardování týlu, což jsou jeho koncepční předpoklady. V době vývoje systémů přesného úderu, jako je společný radiolokační průzkumný systém pozemního vojska a vojenského letectva JSTARS (Joint Surveillance Target Attack Radar Systems) a raketové komplety země-země se zvětšeným dostřelem ATACMS (Army Tactical Missile Systems), bylo záměrem vytvořit odstupňovaný a účinný manévr úderem a palbou pro podporu pozemních sil NATO.

NATO plánovalo narušit, a tím zpozdit příchod druhých sledů a dalších tankových uskupení záloh bývalé Varšavské smlouvy dříve, než by převýšenými počty mohli rozdrtit

Doktrinární vývoj je dlouhodobý a složitý proces a vojenská historie nabízí velké množství příkladů nevyužitých oblastí vedení bojových činností, koncepcí zamýšlejících způsobit převrat ve vedení války, jež nakonec nedošly uskutečnění. Příčin bylo několik: technologická omezení, využívání „osvědčených“ doktrín vedení boje a nedostatek strategického záměru.

Po korejské válce generál J. Gavin a jiní usilovali zavést v ozbrojených silách Spojených států novou formu pozemního boje s použitím vrtulníku. Hledali větší strategickou mobilitu na rozhraní válčistiště a „diferencované mobility“ bojiště.

obranu NATO. Údery do hloubky měly rozšířit bojiště, časově pozdržet postup konfliktu, bylo bráno v úvahu dosažení nukleárního prahu atd. Byly plánovány mohutné konvenční protiúderné síly k zastavení postupu útočících úderných tankových uskupení.

Časem se tato taktika, díky stále přesnějším zbraním, změnila. Ve válce v Perském zálivu představovala možnost hlubokého a přesného úderu šanci nejenom vytvořit diferencovaný manévr, ale už sama jeho existence se stala přinejmenším potenciálně rozhodující i z psychologického hlediska. Přesný úder je schopnost zasáhnout mobilní, vysoce důležité cíle v neomezeném čase a prostoru, zničit je s vysokým stupněm jistoty. Je to možnost dosáhnout daného cíle při současném snížení vlastních škod a ztrát na minimum. V roce 2025 technologie přesných úderů vytvoří potenciál dosahující strategické účinky přesnými údery v mezikontinentální dimenzi.

Je stěží možné docenit význam přesných úderů v celoplošném měřítku válčiště (i s mezikontinentální dimenzí), jejich význam a dopad na vedení operace, boje. Nicméně již dnes lze v tomto ohledu vyvodit některé předběžné dílčí závěry:

- * Sníží se význam a uplatnění obrněných jednotek pro vedení bojové činnosti a celkově i mechanizovaných uskupení vojsk v omezeném bojovém prostoru.

- * Použití stacionárních (nechráněných i chráněných) zbraňových systémů a důležitých zařízení (objektů) na celém teritoriu válčiště ztratí na významu, naopak se zvýší význam těch zařízení a objektů, které mají mobilní a flexibilní schopnosti.

- * Sníží se role maskování, jakož i zastírajících manévrů vojsky a speciálních zařízení.

- * Větší důraz musí být kladen na přehodnocení stávajících metod a způsobů velení a řízení, zejména přesnost plnění úkolů, větší očekávání přinese decentralizace a samostatnost na nižších i vyšších velitelských stupních.

- * Vzroste úloha průzkumných, naváděcích a palebných systémů s použitím v reálném čase, včetně kosmických naváděcích systémů. Nově vyvinuté, velice nákladné systémy mohou být uplatňovány efektivně pouze v součinnosti a kooperaci sil spojeneckých armád, jejichž svazky budou založeny na přesných a přísných spojeneckých pravidlech. To bude vyžadovat posílit nezastupitelnou úlohu pevného spojení.

- * Větší pravděpodobnost zasažení kteréhokoliv cíle v mezikontinentálním měřítku, bez časového a varovného omezení, bude vyžadovat přehodnotit otázky bojové pohotovosti, bojové připravenosti a akceschopnosti detekčních a jiných varovných technických zařízení.

■ Informační válka

Další inovace přiřazená informačním systémům, jejich sdruženým schopnostem a jejich účinkům na vojenské systémy a operace. Výzvu tohoto nového způsobu vedení války lze definovat jako zápas (boj) mezi dvěma nebo více protivníky za získání kontroly nad bitevním prostorem.

Na státní úrovni může tato forma strategického vedení bojové činnosti vést ke zranitelnosti sociálně ekonomických systémů. Na úrovni vojenských činností může přispět informační vedení války k hlavním změnám v obsahu vedení konfliktu. Zejména se jedná o klíčové otázky zranitelnosti velení a řízení, komunikačních a zpravodajských systémů.

Informační schopnosti se stále více budou přizpůsobovat vojenským strukturám a soustředovat na zavedení a prosazení „informačních výhod“, jakožto rozhodující strategie pro vítězství ve válce. Struktura sil v horizontu 25 let může být výrazně odlišná od soudobé, zvláště ve vybavenosti výzbrojí a bojovou technikou.

Co se týče počátku konfliktu, analýzy shodně naznačují, že se jeho mezní význam bude v podmínkách informační války změnit. Problémy informačního vedení se budou týkat spíše státní úrovně než na stupně rezortu ministerstva obrany. Proto potíže s identifikací konfliktu nemohou být řešeny vytvářením nových organizací. Tento problém jde nad rámec ozbrojených sil a stává se otázkou výhradně národní (státní) bezpečnostní infrastruktury, stejně jako internacionální informační infrastruktury.

Ozbrojené síly se snaží sladit výkony svých součástí se stávajícími organizačními strukturami a napravit aspekty systémů, které zatím v podmínkách současné struktury odpovídajícím dojmem nepůsobí. Vojenství se sice tradičně zabývá informačními službami, jež zahrnují informace a komunikaci pro podporu vstupů do současných funkcí vedení bojové činnosti, k nimž patří palba, manévr, úder a další úkoly, nicméně informační vedení bojové činnosti nemůže vždy být pouze podpůrnou funkcí. Rokem 2025, alespoň ve vybraných ozbrojených silách, požadavky bojiště budou takové, že tradiční hierarchické velení a uspořádání řízení budou překonány, vzhledem k nastupující decentraliza-centralizačním trendům, které jsou dnes již obecně uznávány.

Proto by bylo vhodné již dnes reagovat na nutnost zpracování nemalého množství informací. Informace v podmínkách informační války se nepřetržitě soustřeďují, vyhodnocují a předávají k vykonavateli. Jsou to informace například o:

- rozmístění a stavu svazků a jednotek protivníka i vlastních vojsk,
- záměrech přípravy bojového a operačního použití sil,
- vyhodnocování vedení boje,
- početních stavech, ztrátách,
- taktickotechnických údajích výzbroje a bojové techniky,
- stavu a technické způsobilosti infrastruktury,
- terénu, povětrnostních podmínkách,
- metrologické a radiační situaci atd.

Informace s tímto obsahem přicházejí nepřetržitě (bez přerušení), představují určitou spojitost, a tudíž vzhledem k jejich charakteru a poslání mohou rychle zastarávat a ztrácet aktuálnost. Jakékoliv rozhodnutí bez věrohodných informací nezabezpečí splnění úkolu. Stále totiž platí - pokud se informace rychle nezpracují, ztrácejí význam a uplatnění a nesplňují základní poslání.

Novým úkolem informací je zabezpečit ničení protivníka. Tento úkol spočívá v tom, že se informace **považují za jeden z možných účinných prostředků ničení**. Ovšem za předpokladu uplatnění vysokých technologií pro jejich včasné zpracování a využití ve prospěch souběžných funkcí vedení bojové činnosti, k nimž patří palba, manévr, úder a další opatření.

S rostoucím významem a uplatněním informací se dnes spojují především věcná opatření přípravy vedení operace na válčišti (bojišti).

Význam a uplatnění informací s přihlédnutím k novým věcným podmínkám ozbrojeného boje velice rychle graduje v důsledku výkonnější výzbroje a bojové techniky - vyššího účinku vysoce přesných zbraní s dalekým dosahem, s nepředvídatelným vedením bojové činnosti za podpory vysoce výkonných prostředků radioelektronického boje s využitím rychlého manévru mobilních a flexibilních vojsk vybavených účinnými bojovými prostředky. V souhrnu lze konstatovat, že **informace v prostředí moderně vyzbrojené**

armády mají význam, pokud se uplatní na správném místě a včas (v reálné době), s možností využití překvapení.

■ Dominance manévru

Manévr byl vždy podstatnou součástí vedení bojové činnosti, ale revoluce ve vojenských záležitostech nabízí schopnost propojit manévr v globálním měřítku v mnohem časově omezenější míře a se značně redukovánými silami. Tím se předpokládá dosáhnout význačnějšího postavení manévru.

Dominanci manévru lze definovat jako zasazení integrovaných sil k přesnému úderu v podmínkách prostorového vedení bojové činnosti a informační války, jako schopnost útočit na přesně určená místa, ničit rozhodující nepřátelská centra a dovršit vojenské tažení nebo dosáhnout válečné cíle.

Využíváním nového pojetí manévru se vedení operací ve válce stane typicky nelineární, a i ty nejmenší výsledky, mohou mít nepředvídatelné, disproporcionálně závažné důsledky.

Nelineárnost podstaty války je pravděpodobně na vzestupu se vzrůstající komplexností vedení bojové činnosti. Dominance manévru požaduje využít růstu komplexnosti a nelineárnosti ve vedení bojové činnosti s překvapením přímo v centru nepřítel, podle pořadí důležitosti rozvrátit jeho soudržnost a způsobit jeho rychlý kolaps.

Převládající postavení manévru nevyžaduje jeho nadřazenost ve všech stádiích boje, na všech úsecích bojového prostoru nebo zahrnovat v sobě dominanci celistvosti manévru. Dominance manévru se týká zasazení netoliko pouze sil nezbytných svého použití, které mohou být zasazeny kdekoliv na válčišti, ne nezbytně na bojišti. To je nad rámec „kombinace manévru s palbou“, jak stanoví řády a předpisy. Dominance manévru spočívá v integrování jeho účinků s výkony přesných úderů, informační války a kosmickým vedením války. Jeho konečným smyslem je přímo provést tažení a dosáhnout cíle války přesahující roli běžného manévru.

Dominance manévru v první řadě bude vyžadovat nové operační koncepce, které vezmou do úvahy současnější důležitá řešení vývoje budoucího manévru než sekvenční. Hlavní věcí bude dosáhnout operační a strategické cíle spíše simultánní cestou informační války, kosmické války, přesného úderu a manévry proti nepřátelským rozhodujícím bodům odporu, než přes řadu standardních bojů proti silám nepřítel. To ovšem znovu podtrhuje význam nových přístupů a koncepcí.

■ Kosmická válka

Čtvrtá významná oblast vedení bojové činnosti - kosmická válka - se definuje jako využití prostředí kosmického prostoru pro vedení celého spektra globálních vojenských operací v reálném čase.

Vývoj kosmických operací je porovnatelný s rozvojem letecké bojové činnosti, která podobně využila podstatných výhod výšky a rychlosti. Tyto operace, stejně jako letecké operace v první a druhé světové válce, budou poskytovat nezbytnou podporu pro úspěšné operace pozemních sil. Satelity umožňují v reálném čase širokou světovou komunikaci, snímání, načasování, navigování, řízení zbraňových systémů aj. Tyto schopnosti jsou analogickou rolí sledování vývoje využívání vzdušných lodí (balonů) a letadel první světové války, a pokud jde o příklady, potom dnešní stav využití schopností vedení kosmické války se rovná onomu pomyslnému využití vzdušných korábů za balonů.

Budoucí možnosti komplexního využití této oblasti vedení bojové činnosti jsou nyní skutečně na začátku a plně se ještě nedoceňují.

Kosmické vedení operací se pravděpodobně postupně stane oblastí vedení bojové činnosti s propojením na další vojenské operace. To si může snad vynutit rozvoj nových technologií a operačních koncepcí k podpoře speciální kosmické základní výroby, uzlů velení a řízení v kosmu i na souši apod. V takové situaci by kosmické operace mohly být úplně vzdálené od jakékoli shody s tradičními vzdušnými operacemi a mohly by se nepochybně stát rozhodující oblastí vedení bojové činnosti, v součinnosti s přesnými údery, informační válkou a dominancí manévru. V komplexu potom tyto čtyři základní oblasti v 21. století ovlivní výsledky krizí a války.

■ Důsledky

Jedna z hypotéz revoluce ve vojenských věcech říká, že skutečné revoluční účinky může přinést kombinace dvou nebo více nových oblastí vedení bojové činnosti. Například jisté spojení prvků kosmického a informačního vedení bojové činnosti může být příčinou dosažení informační nadřazenosti (převahy) nad nepřítelem, způsobit účinné degradování (zničení) jeho informačního toku, vykonávat možné funkční kroky pro povzbuzení přibývajících vlastních informačních schopností.

Použití takového systému systémů může generovat významně vyšší schopnosti v době přípravy i vedení konfliktu. Prvním výsledkem může být schopnost vytvářet *povědomí nadřazenosti významu využívání bojového prostoru* (dominant battlespace awareness, DBA) nad protivníkem v jednotlivých konfliktech. Toto povědomí důležitosti bojového prostoru by mohlo nikoliv imaginárně, ale reálně učinit opatření pro dokonalé informace.

Dokonalá znalost bojového prostoru by mohla zvýšit schopnosti zjišťovat a přenášet informace o silách bez časového omezení a charakterizovat je (včetně rozlišování mezi reálným a fiktivním cílem, mezi typy objektů atd.). Nicméně architektura vytváření povědomí nadřazenosti bojového prostoru by mohla zahrnout mechanismy i pro třídění těchto dat přímo, s určením vhodných systémů úderů a neustálého propojení s vyhodnocováním účinků škod a bojových ztrát protivníka (battle damage assessments, BDA).

Pokroky v informačních procesech by měly umožnit rychlejší analýzu dat, zatímco rozšíření informačních technologií by mohlo přímo pravděpodobně řídit přesné údery. Účinnosti těchto vojenských přesných úderů by mělo být dosahováno architekturou přesahující zdokonalení předstihujících úderů. A dominance prostoru bojiště může zase opatřit prospěch, který poskytne vzrůst účinnosti hlubokých a přesných úderů.

Například se ukazuje, že armáda může být schopna důsledkem využití postavení dominance vymezení bojového prostoru, skutečně udělat více s menšími vstupy. Jestliže převládající znalosti o bojovém prostoru umožní určit, kde je soustředěna síla protivníka pro nastávající útok, můžeme být schopni otupit útok použitím menších sil s pokrytím efektivnější podpory palby a velitel může zasadit zálohy právě tam, kde jsou nejpotřebnější. Toto by mohlo vést k výraznému snížení vlastních ztrát a změnit poměr sil.

Podobně urychlujícím motivem pro dominanci manévru by mohlo být využití vzdušné mobility a válečných operací vedených současně na souši, ve vzduchu a ze vzduchu, s cílem vytěsnit nepřítele a přesného vymezení bojového prostoru za účelem snadnějšího provedení úderů na cíle a hladký postup vojsk k dokončení úkolu.

Tyto způsoby vedení bojové činnosti mohou být méně rizikové, protože plánovači mohou vybrat pozemní cíle, jež jim jsou známy a z nepřátelské strany nechráněné. Menší síly mohou být připraveny z hlediska využití úspěšné obrany k protiúderu daleko dříve než dnes, jelikož by mohly zjistit a využít cestu nejmenšího odporu, soustředit palebnou podporu a přesně zasadit zálohy.

Závěry

Článek se soustředil na hlavní charakteristické rysy revoluce ve vojenských záležitostech budoucnosti. Připouštím, že uvedené názory nejsou definitivní ani nezvratné. Další diskuse by měla především podnítit myšlenky, jaké specifické a významnější cesty kolem vedení bojové činnosti v 21. století by mohly být podstatně odlišné, než je tomu dnes. **Cílem analýzy bylo porovnat naléhavost hodnocení, které by mělo být uděláno tak, aby se situace za několik let nestala kritickou.**

Od této diskuse se očekává oprávněnost revolučního dopadu budoucích změn ve vedení bojové činnosti k nimž dojde průnikem přesného úderu, informačního vedení konfliktu, nadřazeností manévru a kosmické války. **Vojenské operace ve všech čtyřech oblastech vedení bojové činnosti budou integrované v souhrnných operačních plánech, které budou rozhodující v době přípravy, průběhu a výsledku války.**

Přesné údery mají udržovat protivníka v odstupu, neznalosti situace, mají mu znemožnit mobilizovat a zlikvidovat jeho operační a strategické, časově naléhavé cíle. Informační vedení války bude protivníkovi odpírat rozhodující vědomosti o jeho vlastních, jakož i jiných silách a vrhne ho do zmatků a dezorganizace. Dominance manévru umožní rozvinout přednost sil ve správné době a pravém místě, způsobit nepříteli kolaps a dokončit jeho úplnou kapitulaci. Kosmické vedení války umožní projektovat silám neočekávané odezvy s využitím dramaticky zvýšené rychlosti a přesnosti.

Jsou zmíněné změny pro obranu státu důležité? Jaké mohou být důsledky, když budeme chybět u těchto změn? Myslím si, že k objasnění je nutné se vrátit hned na začátek článku, kde se uvádí, že revoluce ve vojenských záležitostech je nyní rozhodující událostí a ten, kdo jí porozumí a již dnes se chopí příležitosti, bude užívat přednosti tohoto rozhodnutí v budoucích bojích. Ukazuje se, že řešení těchto složitých otázek není pouhou vnitřní záležitostí rezortu obrany. Jedná se zřejmě o širší souvislosti celospolečenského významu.

Poznámky k textu:

1. William S. Cohen, Secretary of Defense: Annual Report to the President and the Congress, April 1997.
2. Vojenské rozhledy 2/98, článek pplk. Ing. René Nastoupila, CSc., str. 80, kde se v této souvislosti uvádí, cituji: „Revoluce ve vojenství se stává ve vojenské odborné literatuře stále více diskutovaným fenoménem. Stěžejní se přitom stává otázka zda je možné současný stav skutečně označit za skutečnou revoluci ve vojenství, která zásadním způsobem změní způsob vedení bojové činnosti v příštích dvaceti až padesáti letech, nebo zda se jedná pouze o další, převážně pouze evoluční etapu vývoje vojenství“.
3. Stručný slovník vojenství, Naše vojsko, Praha 1988.
4. Barry R. Schneider and Lawrence E. Grinter: Battlefield of the Future - 21st Century Warfare Issues, Air University Maxwell Air Force Base, 1996.